

Sivistyslautakunnan lausunto palveluverkostosuunnitelmasta

Johdanto

Sivistyslautakunta katsoo, että palveluverkon tulee tukea kaupungin strategisia tavoitteita, kuten lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimisen tasa-arvoa sekä resurssien vaikuttavaa käyttöä lapsen edun mukaisesti.

Talousnäkökulmasta palveluverkkosuunnitelma on olennainen osa vuoden 2024 talouden tasapainotusohjelman toimeenpanoa. Lautakunta tunnistaa talouden tasapainon edellyttämät säästötarpeet, mutta myös tehtävänsä tuoda näkyviin, miten suunnitellut palveluverkkomuutokset vaikuttaisivat lasten etuun ja yhdenvertaiseen oikeuteen hyvään opetukseen ja turvalliseen oppimisympäristöön.

Kuopion erityispiirre on sen maantieteellinen laajuus, joka on myös taloudellinen haaste päiväkotija kouluverkolle. Yhdistettynä lapsimäärän vähenemiseen tämä edellyttää ennustettavaa ja määrätietoista palvelujen suunnittelua sekä kehittämistä lakkautusten kierteen sijaan. Lasten ja nuorten kasvatus- ja opetuspaikkojen saavutettavuus on toteutettava kohtuullisilla matka-ajoilla. Mikäli tasapuolisen opetuksen järjestäminen ei enää toteudu opettajien määrän tai oppilaiden määrän vähyyden vuoksi ja kouluja tai päiväkoteja joudutaan lakkauttamaan, tulee järjestää riittävästi kuljetuksia, jotta koulupäivän tai hoitopäivän pituudet eivät kasva kohtuuttomasti.

Pienenivät ikäluokat tulevat edellyttämään jatkossa pienten koulujen pedagogisten järjestelyjen edelleen kehittämistä. Kuopion tulisi olla edelläkävijä etäopetuksen lisäämisessä vaikkapa kokeilujen kautta, millä voidaan tukea pienempien yksiköiden sekä harvinaisempien oppiaineiden opetusta.

Lautakunta tunnistaa talouden tasapainon edellyttämät säästötarpeet, mutta tunnistaa myös tehtävänsä tuoda näkyviin, miten suunnitellut palveluverkkomuutokset vaikuttaisivat lasten etuun ja tasa-arvoiseen kohteluun.

Kuopion sivistyslautakunta pitää välttämättömänä, että palveluverkkoa arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja lasten etua ajatellen. Tämä tarkoittaa palvelujen järjestämistä siten, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa, oppia ja kehittyä yhdenvertaisessa ja laadukkaassa oppimisympäristössä – sopiva ryhmäkoko huomioiden ja riippumatta siitä, missä päin Kuopiota hän asuu.

Varhaiskasvatuksen palvelut ja perusopetus ovat asukaslähtöisiä, hyvin saavutettavia lähipalveluita koko kaupungin alueella, ja ne järjestetään siten, että lapsen etu, oppimisen edellytykset ja hyvinvointi asetetaan ensisijaisiksi.

Lausunnon lähtökohdat ja yleiset perusteet

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkoston suunnittelussa ja päätöksissä toteutetaan seuraavia periaatteita:

- Varhaiskasvatuksen palvelut ja perusopetus ovat asukaslähtöisiä, hyvin saavutettua lähipalvelua koko kaupungin alueella.
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkko tukee kaupunkilähiöiden ja maaseutualueiden kehittymispotentiaalia.

- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä muita kuntalaisten tarvitsemia palveluja kootaan samaan kiinteistökokonaisuuteen.
- Talouden tasapainotusohjelman yhteydessä päätetyt linjaukset peruskoulujen vähimmäiskoosta ja lakkauttamisprosessin käynnistämisen raja-arvoista ovat pohjana lautakunnan lausunnolle. (Kv. 20.5.2024)
- Kaupunginvaltuuston yläkouluverkostopäätös 12.6.2023 on pohjana yläkouluverkostoa koskevaan lausuntoon.
- Kuntalaisten arkielämän sujuvuutta edistävä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkosto luovat perustaa lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle.

Kannanotot palveluverkostomuutoksiin

Varhaiskasvatuksen kokonaisuus

Palveluverkostosuunnitelmassa esitetyt varhaiskasvatuksen palveluverkoston kohdistuvat muutosesitykset ovat pääasiassa hyväksyttävissä ja ne edistävät terveellisten ja nykyaikaisten tilojen rakentamista. Lisäksi muutokset tukevat myös talouden tasapainotustavoitetta pitemmällä tähtäimellä.

Yhä suurempien varhaiskasvatuseksiköiden (päiväkotien) muodostaminen harventaa verkostoa ja saattaa heikentää päiväkotien saavutettavuutta. Ongelmia voi syntyä perheille, joilla ei ole autoa käytettävissä. Päiväkotien saavutettavuus joukkoliikenteen kautta on huomioitava päiväkotiverkostosuunnittelussa.

Suurten päiväkotien muodostuminen asettaa haasteita myös päiväkotirakennusten ja pihojen suunnittelulle. Ylisuurat päiväkodit eivät ole toivottavia lasten erilaisten haasteiden kasvaessa. Lisäksi uusien ja nykyisten päiväkotien pihojen suunnittelussa tulee huomioida sisä- ja ulkotilojen viihtyvyys ja turvallisuus niin, että erityisesti ulkotiloissa on huomioitu luonnon terveyttä edistävät vaikutukset (esim. metsä, kasvillisuus, jne.)

Harvaan asutulla maaseutualueella tulee huomioida ja ratkaista kriittiset saavutettavuusongelmat. Vanhempien päivittäiset päivähoitomatkat eivät voi muodostua kohtuuttomiksi. Keskeistä on varmistaa varhaiskasvatuksen nykyisten työntekijöiden pitovoima, sekä saatavuus pitämällä huolta nykyisten työntekijöiden työssä jaksamisesta ja työoloista.

Särkiniemen koulu

Sivistyslautakunta ei näe perusteita lakkauttaa Särkiniemen koulua. Suunnitelmassa esitetyt perusteet koulun lakkauttamiselle eivät toteuta lasten etua, eivät myöskään Kuopion kaupungin tavoitetta kehittää lähiöitä kaupungin kestävästä kasvutavoitteesta mukaisesti.

Esitys ei toteuta kaupunginvaltuuston päätöstä 20.5.2024 liittyen talouden tasapainotusohjelmaan ja koulujen vähimmäiskokoa koskevaan linjaukseen kaupunkialueella.

Särkiniemen ja Särkilahden alueen oppilasmäärän kehitys täyttää tämän hetken arvion mukaan edellytykset vähintään yksisarjaiselle koululle Särkiniemessä. Alueen täydennysrakentamista ja kasvupotentiaalia koskevan selvityksen mukaan alueen lapsimäärän odotetaan kasvavan. Särkiniemen monitoimijatalon rakentaminen voidaan nähdä kustannustehokkaana ja Kuopion kestävästä kasvusta tulevana toimenä.

Vuonna 2023 päätettyä hankesuunnittelua monitoimijarakennuksen toteuttamiseksi tulee jatkaa mahdollisimman pian.

Vehkalammin koulu ja päiväkoti

Sivistyslautakunta ei näe perusteita lakkauttaa hyväkuntoisessa noin kymmenen vuotta peruskorjatussa kiinteistössä toimivaa 4-opettajaista 76 oppilaan alakoulua ja päiväkotiä.

Esitys ei toteuta kaupunginvaltuuston päätöstä 20.5.2024 liittyen talouden tasapainotusohjelmaan ja koulujen vähimmäiskokoa koskevaan linjaukseen maaseutualueella.

Palveluverkostosuunnitelmassa esitetty Vehkalammin alakoulun ja Vehmersalmen yläkoulun siirtäminen samaan aikaan Riistaveden kouluun ei ole perusteltu oppilaan edun mukaisesti, koska tällöin Riistaveden koulun oppilasmäärä ylittää selkeästi Riistaveden koulun tilakapasiteetin. Opetusjärjestelyt ylitäydessä koulussa eivät edistä turvallista oppimisympäristöä ja oppimisen edellytyksiä. Turvallinen työympäristö ei toteudu myöskään henkilökunnalle.

Vehkalammin koulu ja päiväkoti muodostavat yhdessä alueelle tärkeän ja saavutettavan lähipalvelun.

Koulun ja päiväkodin muodostaman kiinteistökokonaisuuden alaskirjaus heikentää kaupungin tasetta ja ei ole tässä vaiheessa kokonaistaloudellisesti perusteltua.

Vehkalammin koulu ja päiväkoti on syytä jättää tässä vaiheessa ennalleen. Asiaan voi palata, jos alueen lapsimäärä laskee valtuuston päättämän rajan alapuolelle.

Maaseutualueen analyysissä 31.10.2025 todetaan muun muassa, että oppilasalueita tarkistamalla on mahdollista tukea Vehkalammin koulun oppilasmäärän säilymistä. Alueella on rantarakentamisen potentiaalia, mikäli alakoulu säilyy. Vehkalammin koulun lakkautus lisäisi koulukuljetustarvetta ja heikentäisi alueen kysyntää.

Muuruveden koulu ja päiväkoti

Sivistyslautakunta ei näe tällä hetkellä perusteita lakkauttaa toimivaa 3-opettajaista 52 oppilaan alakoulua ja päiväkotia. Esitys ei toteuta kaupunginvaltuuston päätöstä 20.5.2024 koskien talouden tasapainotusohjelmaa ja koulujen vähimmäiskokoa maaseutualueella.

Muuruveden koulu ja päiväkoti muodostavat yhdessä alueelle tärkeän ja saavutettavan lähipalvelun. Vuonna 2015 rakennettu päiväkotirakennus ja koulu muodostavat kiinteistökokonaisuuden, jossa on myös yhteinen maalämpöjärjestelmä. Erityisesti varhaiskasvatuksen saavuttavuus Muuruveden taajaman alueella puoltaa kiinteistökokonaisuuden säilyttämistä.

Maaseutupalvelujen analyysissä 30.10.2025 todetaan alueen vahvuuksina Muuruveden taajaman palvelut, alueen paikallisyhteisö ja -toiminta, runsaasti rakentamisen potentiaalia sekä asema-että yleiskaavassa, runsaasti vapaa-ajan asuntoja, joissa käyttötarkoituksen muutos on lähtökohtaisesti mahdollista, muutostöitä on myös haettu viime aikoina, kesällä 2025.

Koulun ja päiväkodin muodostaman kiinteistökokonaisuuden alaskirjaus heikentää kaupungin tasetta ja ei ole tässä vaiheessa kokonaistaloudellisesti perusteltua. Lakkautusta tulee tarkastella, jos alueen lapsimäärä laskee edelleen.

Vehmersalmen yläkoulun lakkauttaminen ja oppilaiden siirtäminen Riistaveden kouluun

Sivistyslautakunta ei pysty muodostamaan tällä hetkellä yhteistä kantaa Vehmersalmen yläkoulun lakkauttamiseen ja oppilaiden siirtämiseen Riistaveden kouluun.

Perusteita siirtämiselle on olemassa oppilasmäärän vähenemisen ja pedagogisten järjestelyjen vuoksi. Toisaalta pitkät koulukuljetusmatkat ja suuret kuljetuskustannukset eivät puolla siirtoa säästöjen jäädessä kokonaisuutena vähäisiksi. Sivistyslautakunta on myös huolissaan alueen vetovoimasta yhtenäiskoulun kokonaisuuden hajotessa.

Sivistyslautakunta ei pidä mahdollisena oppilaiden siirtämistä Riistaveden kouluun samaan aikaan kun Vehkalammen oppilaat siirtyvät myös sinne. Riistaveden koulusta tulisi järjestelyssä ylitäysi ja se ei palvelisi oppilaan oikeutta turvalliseen oppimisympäristöön.

Kaupunginvaltuuston päätöksessä 20.5.2024 koskien talouden tasapainotusohjelmaa, todetaan että maaseutualueen yläkoulujen opetus toteutetaan pääsääntöisesti vähintään 2-sarjaisissa kouluissa, kuitenkin huomioiden verkoston saavutettavuus ja kohtuulliset koulumatkat.

Vehmersalmen yläkoululuokkien siirtyminen Riistaveden kouluun on tilojen riittävyyden puolesta mahdollista, jos Vehkalammen alakoulu ei siirry Riistaveden koulun tiloihin. Tässä tapauksessa tulisi kuitenkin arvioida, mikä merkitys on Vehmersalmen yhtenäiskoulun alueen elin- ja vetovoiman kannalta. Koulun tilat jäävät vajaakäytölle vuokramenojen säilyessä ennallaan samaan aikaan.

Maaseutualueen analyysissä 31.10.2025 todetaan, että alueella on runsaasti sekä kaupungin että yksityistä tonttitarjontaa asemakaava ja haja-asutusalueilla. Osa alueista on sellaisia, jossa voisi edistää vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituiseen asumiseen poikkeamispäätöksillä. Alueen heikkouksena todetaan väestön määrää vähentymisen ja asuntojen heikko kysyntä. Yläluokkien siirto Riistavedelle voi heikentää kysyntää entisestään.

Mikäli yläkoulun oppilaiden siirrosta luovutaan tässä vaiheessa, Vehmersalmen koulun oppilasmäärän kehitystä tulee seurata aktiivisesti ja siirtomahdollisuus on otettava huomioon, jos Riistaveden alueen yläkoulun oppilasmäärä laskee edelleen useana vuonna peräkkäin.

Kiertävien opettajien vähentämiseksi koulun virkajärjestelmää tulee kehittää määrätietoisesti niin, että opettajakunnassa on riittävästi ns. kaksoiskelpoisia opettajia, jotka pystyvät opettamaan sekä ala- että yläkoulussa.

Juankosken koulut

Juankosken ala- ja yläkouluista tulee muodostaa yhtenäiskoulu. Juantehtaan alakoulun oppilaiden mahtuessa Juankosken koulun tiloihin, voidaan Juantehtaan koulukiinteistöistä luopua. Yhtenäiskoulun muodostaminen Juankoskelle on perusteltua, sillä se vahvistaa oppimisen jatkuvuutta vuosiluokilla 1–9, tehostaa henkilöstö- ja tilaresurssien käyttöä ja varmistaa oppimisen tuen sekä oppilashuollon palveluiden sujuvuuden. Ratkaisu selkeyttää hallintoa ja turvaa laadukkaan perusopetuksen järjestämisen myös pienenevien oppilasmäärien olosuhteissa.

Syvänniemen koulu ja varhaiskasvatus

Syvänniemen koulu on toiminut pilottiyksikkönä uudentilaiselle palvelun järjestämistavalle, minkä vuoksi sen toiminnan jatkaminen on perusteltua. Vastaavaa mallia olisi mahdollista kokeilla jatkossa myös muilla maaseutualueilla ja lähiöissä. Palvelun kehittämisessä ja koulun tulevaisuutta koskevassa päätöksenteossa tulisi kuulla alueen asukkaita.

Perusopetuksen lakkauttamisesta Syvänniemen yksikössä ei arvioida syntyvän merkittäviä säästöjä. Yksikön haasteena on yhden opettajan malliin liittyvä haavoittuvuus. Sitä voidaan lieventää vahvistamalla koulun toimintaa koulunkäynninohjaajan tai esiopetuksen opettajan tuella.

Keskeisen kaupunkialueen yläkouluverkosto

Kaupunginvaltuuston yläkouluverkostopäätökseen 12.6.2023 todetaan, että Etelä-Kuopioon rakennetaan eteläistä ja läntistä maaseutualuetta sekä Hiltulanlahtea palveleva yläkoulu.

Päätöksen mukaan koulun sijainti ja mitoitus päätetään sitten, kun tieto Vanuvuoren uuden asuinalueen toteutumisesta on käytettävissä. Ratkaisu vähentää keskustan alueen yläkoulujen oppilasmäärää, mikä otetaan huomioon näiden koulujen mitoituksessa.

Samaisen päätöksen mukaan tehdään vaihtoehtoinen suunnitelma ja arvio Jynkänlahden yläkoulun peruskorjauksesta ja sekä säilyttämisestä osana verkostoa, jonka jälkeen tehdään vertaileva arvio peruskorjatun Jynkänlahden koulun ja Lippumäen uuden koulun välillä. Jynkänlahden ja Ylä-Pyörön yläkoulujen oppilasalueita koskeva verkostopäätös tehdään myöhemmin tuon analyysin pohjalta.

Päätöksenteossa olevan palveluverkostosuunnitelman skenaario 6.1 noudattaa kaupunginvaltuuston 12.6.2023 päätöstä. Palveluverkostosuunnitelmasta ei käy kuitenkaan ilmi, että vaihtoehtoista suunnitelmaa ja arviota Jynkänlahden peruskorjauksesta sekä säilyttämisestä osana verkostoa olisi tehty. Vuonna 2006 peruskorjatun ja laajennetun Jynkänlahden uuden peruskorjauksen kustannusarvio ja ajankohta 27 M€ jää siten tarkemmin perustelematta.

Sivistyslautakunta ei pysty tällä hetkellä muodostamaan selkeätä yhteistä kantaa esillä olevien skenaarioiden pohjalta yläkouluverkostoratkaisuksi. Lautakunnassa on kannatusta skenaariolle 6.1 ja myös skenaariolle 5.1. Lautakunta on valmis tarkastelemaan myös muita vaihtoehtoja.

Pyörön uuden koulun rakentaminen on kiireellinen, sillä nykyisen koulun kuntoluokitus on 1. Uuden yläkoulun rakentaminen Lippumäen alueelle korvaamaan peruskorjattava Jynkänlahden koulu nähdään riskittömämpänä vaihtoehtona. Lisäksi uusi koulu tuo mukanaan ajanmukaiset opetustilat ja koulun sijainti sekä hyvät liikuntamahdollisuudet puoltavat Lippumäen alueelle rakennettava koulua.

Hiltulanlahden alueelle rakennettava uusi yläkoulu nähdään tärkeänä kasvavan Etelä-Kuopion alueen kouluna. Etelä-Kuopioon sijoittuva koulu vähentäisi merkittävästi myös koulukuljetusmatkoja ja -kustannuksia. Jynkänlahden koulun elinkaaren pidentäminen voisi vähentää myös investointipainetta 2030- luvun alkupuolella.

Kaupunginvaltuuston päätöksen 12.6.2023 mukaan nykyisestä yläkouluverkosta jäävät 2030-luvulla pois Neulamäen koulun luokat 7–9, mikäli oppilasmääräkehitys ja muiden koulujen kapasiteetti sen mahdollistavat. Asiaa tarkastellaan ja tehdään päätös vuosikymmenen taitteessa.

Kuopiossa 25.11.2025

Kuopion kaupungin sivistyslautakunta